

9.04
1969

ESO 1969

ANALIZA SPRAWNOŚCI FINANSOWEJ

DEPARTMENT OF AGRIC. & RURAL SOC.
THE OHIO STATE UNIVERSITY
COLUMBUS, OHIO

Prepared by

**Allan E. Lines
Extension Economist**

**Department of Agricultural Economics and Rural Sociology
The Ohio State University**

June 1992

ANALIZA SPRAWNOŚCI FINANSOWEJ

*Przygotowali i tłumaczyli
dla*

POLSKO AMERYKAŃSKIEGO PROJEKTU DORADZTWA ROLNICZEGO

*Allan Lines
Przemysław Mastalerz
Jerzy Szykuła
Cezary Hebda
Józef Orpiszewski*

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	1
Tekst do taśmy wideo.....	1
Literatura.....	10
Ćwiczenie 1.....	11
Ćwiczenie 2.....	13
Zaczynamy sporządzać bilans.....	15
Kończymy sporządzanie bilansu.....	17
Oświadczenie o dochodzie.....	19
Oświadczenie o stanie majątkowym.....	21
Odpowiedzi i komentarze 1.....	22
Odpowiedzi i komentarze 2.....	24
Obliczenia.....	26

Credits

Coordinated by:

Carl O'Connor, Extension Economist,
Agricultural & Resource Economics,
Oregon State University, Corvallis, OR

Thomas Powell, Senior Education Officer,
Human Resources Planning & Development,
Farm Credit Services, St. Paul, MN

Gayle Willett, Extension Economist,
Dept. of Agricultural Economics,
Washington State University, Pullman, WA

Produced by:

Farm Credit Services, St. Paul, MN, and
Oregon State University, Corvallis, OR

Wayne E. Carlson, Extension Specialist,
University of Minnesota, St. Paul, MN
Consultant, Farm Credit Services, St. Paul

- David Parry, Media Producer
- Bruce Fredricksen, Media Producer
- Anne Merydith-Wolf, Editor
- Marla Maeder, Editor
- Bobbi Buffham, Word Processor
- Judy Morris, Word Processor

Funded by:

Extension Service, USDA, Washington, DC
Farm Credit Corporation of America, Denver, CO
Farm Credit Services, St. Paul, MN

Sponsored by:

Cooperative Extension Services of:
Oregon State University
University of Nevada, Reno
Washington State University
University of Minnesota

Presented by:

Freddie Barnard, Extension Economist,
Purdue University, West Lafayette, IN

Thomas Booker, County Extension Agent,
Renville County, Olivia, MN

Bart Eleveld, Extension Farm Management
Specialist, Oregon State University, Corvallis, OR

Paul Gessaman, Extension Agricultural Finance
Economist, University of Nebraska, Lincoln, NE

Gary Hachfeld, County Extension Agent,
Agriculture, Nicollet County, St. Peter, MN

Dick Hawkins, Ext. Specialist, Farm Management,
University of Minnesota, St. Paul, MN

A. Gene Nelson, Head, Agricultural and Resource
Economics, Oregon State University, Corvallis, OR

Dick Wittman, President and Manager, Wittman
Farms, Inc.; Private Consultant, Culesac, ID

Advised by

Brent Beesley
Farm Credit Corporation of America, Denver, CO

David Bennett
Farm Credit Corporation of America, Denver, CO

Larry Bitney, Department of Agricultural Economics
University of Nebraska, Lincoln, NE

Michael Boehlje, Dept. of Agricultural and Applied
Economics, University of Minnesota, St. Paul, MN

James Cannon
Farm Credit Corporation of America, Denver, CO

Virgil Crowley, Dept. of Agricultural Economics,
Pennsylvania State University, University Park, PA

Gayle Davidson
Farm Credit Services, St. Paul, MN

Mike Davis
Farm Credit Corporation of America, Denver, CO

Clark Garland, Agriculture Extension Service,
University of Tennessee, Knoxville, TN

Richard Johnson
Farm Credit Services, St. Paul, MN

David Kettering
Farm Credit Services, St. Paul, MN

David Lambert, Dept. of Agricultural Economics,
University of Nevada, Reno, NV

Buel Lanpher, Extension Service,
USDA, Washington, DC

Jim Schurr
Farm Credit Corporation of America, Denver, CO

Roger Shaffer
Farm Credit Corporation of America, Denver, CO

Analyzing performance

ANALIZA SPRAWNOŚCI FINANSOWEJ

Freddie L. Barnard

Niniejszy materiał jest jednym z modułów serii "Zarządzanie przedsiębiorstwami rolnymi". Moduł powinien być używany razem z odpowiadającą mu taśmą wideo. Treść może odbiegać od treści taśmy.

Freddie L. Barnard urodził się i wychował na farmie w zachodniej części stanu Kentucky. Farma specjalizowała się w hodowli bydła i uprawie zbóż. Jest on profesorem i ekonomistą na studiach eksternistycznych Uniwersytetu w Purdue. Jest autorem szeregu publikacji o raportach finansowych i zarządzaniu finansami. Barnard jest dyrektorem Szkoły Bankowości Rolnej Stanu Indiana i byłym kierownikiem biura terenowego firmy Production Credit Association. Ma doktorat z ekonomii rolnej ze specjalizacją w finansach rolnych. Doktoryzował się na Uniwersytecie Illinois.

Cele

Cele tego modułu obejmują udzielenie pomocy w następujących zagadnieniach:

1. jak informacje zawarte w trzech deklaracjach finansowych mogą być wykorzystane do analizy sprawności finansowej twojego przedsiębiorstwa,
2. zaznajomienie się z czterema głównymi kryteriami i sposobami, jakich możesz użyć w celu analizy sprawności finansowej twojego przedsiębiorstwa,
3. jak dochodzimy do liczb, które mogą służyć ocenie płynności, wypłacalności, rentowności i wydajności finansowej,
4. jak stosować ogólne zasady interpretacji liczb służących do oceny płynności, wypłacalności, rentowności i sprawności finansowej,
5. uświadomienie sobie, że są różne inne sposoby oceny wydajności produkcyjnej.

Opis do taśmy wideo

Freddie L. Barnard

Liczne informacje potrzebne ci do podejmowania decyzji dotyczących przedsiębiorstwa znajdują się w deklaracjach finansowych. Gdy już jednak masz te informacje, to jak ich używasz do systematycznej analizy twojego gospodarstwa lub innego przedsiębiorstwa rolnego, w celu stwierdzenia jego silnych i słabych punktów? Podczas tej sesji przeprowadzimy dyskusję kryteriów i sposobów stosowanych przy analizie sprawności finansowej.

Do analizy sprawności finansowej używa się najczęściej czterech kryteriów: płynność, wypłacalność, rentowność i wydajność finansowa.

Płynność odzwierciedla zdolność przedsiębiorstwa do spłaty wszystkich jego zobowiązań finansowych w momencie ich wystąpienia, bez zaburzenia normalnego działania przedsiębiorstwa. Do oceny płynności używa się często trzech wielkości, którymi są: kapitał

KRYTERIA SPRAWNOŚCI FINANSOWEJ

- * Płynność
- * Wypłacalność
- * Rentowność
- * Wydajność

obrotowy, bieżący iloraz i procentowy wskaźnik bieżącego długu. Informacja potrzebna do wyliczenia każdej z tych wielkości znajduje się w bilansie.

Jak analizujemy płynność

Kapitał operacyjny obliczamy przez odjęcie bieżących pasywów od bieżących aktywów. Jego wielkość można obliczyć według każdej z dwóch metod wyceny aktywów (kosztowej i opartej na wartości rynkowej) jakie omawialiśmy na sesji poświęconej bilansowi. Ponieważ jednak kapitał obrotowy ma odzwierciedlać zdolność przedsiębiorstwa do sprostania bieżącym zobowiązaniom, to metoda oparta na bieżącej wartości rynkowej jest bardziej odpowiednia niż metoda kosztowa.

Przy obliczaniu kapitału obrotowego z pasywów bieżących wyłączamy pasywa niespodziewane, ponieważ ich pojawienie się zależy od wystąpienia określonych zdarzeń.

Gdy bieżące pasywa równają się bieżącym aktywom to kapitał obrotowy wynosi zero. Jest on dodatni, gdy bieżące aktywa są większe od bieżących pasywów, a ujemny przy odwrotnej sytuacji.

Płynność przedsiębiorstwa jest tym większa, im większy jest kapitał obrotowy. Jednym z problemów związanym z kapitałem obrotowym jest porównywanie pod tym względem przedsiębiorstw o różnej wielkości. Kapitał obrotowy wartości 5 10000 ma inne znaczenie dla przedsiębiorstwa, którego bieżące aktywa wynoszą 5 20000 niż dla przedsiębiorstwa, którego aktywa bieżące wynoszą 5 100000.

Innym sposobem wyrażania zależności między bieżącymi aktywami i pasywami jest ich stosunek do siebie, czyli liczba będąca wynikiem podzielenia bieżących aktywów przez bieżące pasywa. Nazywamy to bieżącym ilorazem.

Gdy iloraz ten wynosi 1 to wartość aktywów równa się wartości pasywów, czyli kapitał obrotowy wynosi zero. Gdy stosunek ten jest większy od jedności to uważa się, że przedsiębiorstwo odznacza się płynnością. Gdy jest mniejszy od jedności, to przedsiębiorstwo nie jest płynne i może być zmuszone do zlikwidowania aktywów średnio- lub długoterminowych w celu sprostania swoim zobowiązaniom finansowym.

Należy mieć na uwadze, że bieżący iloraz oblicza się na podstawie bilansu, który podaje położenie finansowe firmy w określonym dniu. Położenie finansowe może ulec zmianie w ciągu roku i dlatego wielu kredytodawców chętnie widzi bieżący iloraz przypadający na koniec roku w granicach 1.5 - 2.0 lub więcej. Zapewnia to osłonę płynności na wypadek niekorzystnych zmian cen lub produkcji w ciągu nadchodzącego roku. Preferowany bieżący iloraz może jednak zmieniać się w zależności od rodzaju przedsiębiorstwa.

OGÓLNA REGUŁA

Zanalizuj bieżące długi wyrażone w procentach w ciągu jakiegoś czasu i określ przyczyny ich zmian.

Trzecią miarą płynności jest procentowy wskaźnik bieżącego długu. Wielkość ta równa się bieżącym pasywowi podzielonym przez całkowite pasywa i pokazuje ona, jaki procent całkowitych zobowiązań musi być zapłacony w ciągu 12 miesięcy. Czyli większy jest ten procent, tym większa część pasywów musi być spłacona w ciągu 12 miesięcy. (Każda z liczb stanowiących miarę płynności może być pomnożona przez 100 gdy chcemy wyrazić ją w procentach.)

Na pierwszy rzut oka można sądzić, że niniejsze wartości bieżącego długu wyrażonego w procentach oznaczają lepsze położenie finansowe przedsiębiorstwa, jednak nie zawsze tak musi być. Gdy, na przykład, przedsiębiorstwo ma tylko pożyczkę operacyjną i żadnych zobowiązań średnio- i długoterminowych, to bieżący dług procentowy ma wartość 100. Przedsiębiorstwo to może jednak być w doskonałej sytuacji finansowej, szczególnie w przypadku, gdy posiada duże, zapłacone aktywa średnioterminowe i długoterminowe. Próby ustalania szczegółowych wskazań do interpretacji liczby określającej bieżący dług w procentach, mogłoby być mylące. Najlepiej jest dokonać analizy tej wielkości w ciągu pewnego okresu i poznać przyczyny występujących zmian.

Jedną z przyczyn wzrastającej wartości procentowej mogłoby być spłacanie długów średnio- i długoterminowych według harmonogramu amortyzowanego. Z chwilą dokonania każdej spłaty wzrasta procentowa wartość pozostałej sumy kredytu, która ma być spłacona w ciągu 12 miesięcy. Gdyby jednak procentowy dług wzrastał w wyniku wzrostu rachunków do zapłacenia wynikłych ze strat operacyjnych, to zarówno pożyczkobiorca jak i pożyczkodawca mieliby powód do smutnienia.

Czy przedsiębiorstwo Franka jest płynne ?

Wykorzystajmy teraz gospodarstwo Franka Farnera do przykładowego obliczenia liczb będących miarą płynności. Popatrzmy najpierw na kapitał obrotowy Franka Farnera w dniu 31 grudnia 19X0 (por. str. 15, początek sporządzania bilansu).

Przez odjęcie bieżących pasywów od bieżących aktywów otrzymujemy kapitał obrotowy wynoszący \$ 11000. Tak więc Frank posiada pewien kapitał obrotowy i jego przedsiębiorstwo jest płynne. Ale jak wygląda płynność tego przedsiębiorstwa w porównaniu do jego wielkości ?

Do odpowiedzi na to pytanie wykorzystamy bieżący iloraz, który otrzymamy dzieląc bieżące aktywa przez bieżące pasywa. W przypadku Franka dzielimy 111000 przez 100000 i otrzymujemy iloraz bieżący w wysokości 1.11. Przedsiębiorstwo Franka jest w sytuacji płynnej, bo bieżący iloraz jest większy od jedności. Na każdy dolar bieżących zobowiązań przypada \$ 1.11 w bieżących aktywach. Przedsiębiorstwo Franka prawdopodobnie jednak nie odznacza się taką płynnością, jaka chciałby widzieć sam Frank i jego wierzyciele. Byłoby dla Franka

rzeczą korzystną, gdyby iloraz był zawarty w przedziale od 1.5 do 2.0.

Popatrzmy teraz na bieżące długi Franka, aby zobaczyć, jaki procent jego całkowitych zobowiązań jest do spłacenia w nadchodzącym roku. Procentowa wartość bieżących długów jest ilorazem bieżących pasywów (\$ 100000) przez całkowite pasywa (\$ 178000) i wynosi 0.56. Pomnożone przez 100 daje 56%.

W przypadku Franka 56 procent jego długów wykazanych na dzień 31 grudnia 19X0, trzeba zapłacić w ciągu najbliższych 12 miesięcy. Jeśli nie wiemy, jak procentowa wartość bieżących długów zmieniała się w ubiegłych latach, ani nie znamy przyczyny tych zmian, to trudno nam powiedzieć, czy wartość 56% jest dobra czy zła. Zastanów się nad niektórymi przyczynami zmian tej wielkości i nad strukturą długów Franka. W ćwiczeniu 2 będziesz miał okazję do obliczenia bieżącego długu Franka w dniu 31 grudnia 19X0.

Ocena wypłacalności

Drugim kryterium oceny sprawności finansowej jest wypłacalność. Wypłacalność określa, czy po sprzedaniu wszystkich aktywów przedsiębiorstwo miałoby wystarczającą ilość gotówki do spłaty wszystkich długów.

Przypuszczalnie najbardziej bezpośrednią miarą wypłacalności jest wartość netto. Jednakże znając tylko tę wartość byłoby trudno porównywać przedsiębiorstwa o różnej wielkości. Z tego powodu często używamy innych wielkości, takich jak stosunek długów do aktywów wyrażony w procentach oraz stosunek długów do wartości netto. Liczby te pozwalają na ocenę zależności między zobowiązaniami przedsiębiorstwa i jego całkowitymi aktywami względnie wartością netto.

Procentowa wartość stosunku długów do aktywów wyznacza, jaka część aktywów jest finansowana przez zadłużenie. Wielkość tę oblicza się przez podzielenie całkowitych pasywów przez całkowite aktywa i pomnożenie wyniku przez 100.

Iloraz siły jest to stosunek wartości długów do wartości netto. Jest on miarą zależności między zobowiązaniami i wartością netto i wyraża siłę przedsiębiorstwa. W celu obliczenia tego stosunku dzielimy całkowite pasywa przez wartość netto. Jeżeli wynik wynosi 1.0 to całkowite pasywa równają się wartości netto. Odpowiada to sytuacji, gdy długi stanowią 50% wartości aktywów. Gdy wyliczony stosunek jest większy od jedności, to kredytodawca finansuje przedsiębiorstwo w większym stopniu, niż jego właściciel. Odwrotna sytuacja ma miejsce, gdy stosunek ten jest mniejszy od jedności.

Przeprowadzimy teraz obliczenie wartości będących miarą wypłacalności przedsiębiorstwa Franka Farmera. Musimy najpierw zdecydować, jaką metodę zastosujemy do wyceny aktywów. Dla ostrożności Frank powinien stosować tę metodę, która daje niższe wartości. Z drugiej strony, aby dokładnie pokazać aktualną

OGÓLNA REGUŁA

Gdy dokonujesz wyceny zarówno metodą opartą na kosztach jak i na wartości rynkowej, to z liczb jakie otrzymujesz, używaj tych, które są niższe.

JAK MIERZYMY RENTOWNOŚĆ

1. Dochód gospodarstwa netto
2. Stosunek zysku do aktywów
3. Iloraz wyrażający marżę zysku

wypłacalność przedsiębiorstwa, Frank będzie chciał używać metody opartej na wartości rynkowej.

Procentową wartość stosunku długów do aktywów obliczamy dzieląc całkowite pasywa wynoszące \$ 178000 przez całkowite aktywa, czyli 350000, obliczone według wartości rynkowej. Pomnożenie wyniku przez 100 daje 51%. Oznacza to, że każdy dolar aktywów Franka jest obciążony długiem w wysokości 51 centów.

Obliczmy teraz iloraz będący miarą siły przedsiębiorstwa, znowu opierając się na rynkowych wartościach aktywów i pasywów. Ponieważ procentowa wartość długów Franka wynosi 51%, to już wiemy, że iloraz będący miarą siły będzie nieco większy od 1.0. Gdy podzielimy całkowite długi Franka (178000) przez jego majątek netto (172000) to otrzymujemy 1.03 jako wartość ilorazu będącego miarą siły. Oznacza to, że na każdy dolar majątku netto Franka przypada 1.03 dolara długu.

Widzimy, że Frank jest wypłacalny, ale nie jest odporny na straty operacyjne lub spadek rynkowej wartości jego aktywów.

Ludzie często chcą wskazówek lub wzorców, według których można porównać różne miary wypłacalności ich przedsiębiorstw. Jednakże każde przedsiębiorstwo jest inne, a ich właściciele mają różne możliwości zarządzania długami. Dopuszczalny poziom długu zależy od możliwości dłużnika, jego umiejętności i od rodzaju przedsiębiorstwa.

Miary rentowności

Trzecim kryterium używanym w analizie finansowej jest rentowność. Omówimy cztery miary rentowności: dochód gospodarstwa netto, stosunek zysku do aktywów, stosunek zysku do majątku netto i marżę zysku.

Nasza pierwsza miara rentowności - przychód netto - w przypadku gospodarstw rolnych jest przychodem uzyskanym w wyniku pracy zarządzającego, nieopłaconej pracy członków rodziny, zainwestowanego kapitału i zarządzania. Z przychodu netto oraz z amotryzacji i ewentualnie z działalności nierolniczej, muszą być zapłacone wydatki rodziny na życie, podatek dochodowy i spłaty długów średnio- i długoterminowych.

Rentowność trzeba też oceniać w stosunku do kapitału zainwestowanego w celu osiągnięcia zysku. Wymaga to określonego przychodu netto w ciągu pewnego okresu obrachunkowego i porównania go z ilością kapitału zainwestowanego w przedsiębiorstwo.

Jeżeli nie porównamy dochodu z wielkością zasobów zainwestowanych w celu jego osiągnięcia, to trudno powiedzieć, czy rentowność jest dobra czy zła. Na przykład dochód netto w wysokości \$ 25000 może być uznany za dobry dla młodej rodziny, której majątek netto wynosi \$ 20000, ale nie jest zadowalający dla rodziny, której majątek wynosi \$ 500000. Pomocne jest badanie dochodu w ciągu

STOSUNEK ZYSKU DO AKTYWÓW =		
Dochód gospodarstwa netto + Oplacone odsetki - (nieopłacona praca osób uczestniczących w gospodarstwie)		
Średnia wartość aktywów	wartość	całkowitych

pewnego okresu czasu, a także porównywanie podobnych gospodarstw o podobnej wielkości.

Stosunek zysku do aktywów

Drugą miarą rentowności jest stosunek zysku do aktywów. Wylicza się go w następujący sposób:

$$\frac{\text{dochód gospodarstwa netto - opłacone odsetki} - (\text{nieopłacona praca osób uczestniczących w gospodarstwie})}{\text{średnia wartość całkowitych aktywów}} \times 100$$

Ta miara rentowności pokazuje wyraźnie zysk w odniesieniu do kapitału operacyjnego przez odjęcie wydatków na opłacenie osób zatrudnionych w gospodarstwie. Zamiast tych wydatków często używa się sumy na utrzymanie rodziny, wymienionej w deklaracji o majątku właściciela (str. 21).

Ponieważ obliczamy stopę rentowności w stosunku do całkowitego kapitału (zarówno długi jak i majątek netto), to odsetki wypłacone dłużnikom muszą być dodane do przychodu netto, ponieważ jest to dochód zarobiony przez dłużników na pożyczonym kapitale. Na koniec, dzielimy cały przychód przez średnią wartość całkowitych aktywów, aby otrzymać stopę zysku z aktywów w ciągu całego okresu. W celu obliczenia średniej wartości całkowitych aktywów dodajemy ich wartości na początku i na końcu roku i dzielimy przez dwa. Pamiętajmy, że otrzymana w ten sposób liczba równa się zyskowi od aktywów przed odliczeniem podatków.

Obliczamy teraz stopę zysku od aktywów osiągniętych przez Franka Farmera. Najpierw usrednimy całkowite aktywa w ciągu roku obrachunkowego, biorąc wartości z początku i z końca roku. Rynkowa wartość na początek okresu, wyszczególniona w bilansie z 31 grudnia 19X0 wynosi \$ 350000. Rynkowa wartość aktywów Franka na dzień 31 grudnia 19X1 wynosi \$ 330000. Wartość średnia wynosi zatem:

$$\frac{350000 + 330000}{2} = 340000$$

Dochód z całkowitych aktywów równa się dochodowi netto plus zapłacone odsetki minus potrącenia netto. Wobec tego dochód gospodarstwa netto wynoszący \$ 8000 dodajemy do \$ 18700 zapłaconych odsetek, ponieważ interesuje nas zysk ze wszystkich aktywów Franka niezależnie od tego, czy są finansowane przez długi, czy przez majątek netto.

Następnie od tej sumy ogólnej odejmujemy nieopłacone koszty pracy i zarządzania, wynoszące \$ 13000. W ten sposób otrzymujemy dochód z całego kapitału, czyli z całości aktywów. Potrącenie \$ 13000 na utrzymanie rodziny ujmuje nieopłaconą pracę i wydatki na zarządzanie. Wynikiem jest przychód z aktywów wynoszący \$ 13870

(8000 + 18700 - 13000). Następnie dzielimy \$ 13870 przez uśrednione aktywa (\$ 340000) i otrzymujemy iloraz zysku 0.041. Pomnożenie przez 100 daje stopę zysku z aktywów wynoszącą 4.1%. Pamiętajmy, że tak jest przed odjęciem podatków. Wobec tego 4.1% nie obejmuje zysków lub strat kapitałowych.

Aby zysk z aktywów zobaczyć w odpowiedniej perspektywie, powinno go się porównać z zyskiem (przed podatkiem) jaki Frank mógłby mieć z innych form zainwestowania. Zysk ten byłby prawdopodobnie większy niż 4.1%. Niekorzystnie wypada też porównanie zysku 4.1% z przeciętnym kosztem terminowych długów Franka, który to koszt w roku 19X1 wynosił 10.7%.

Zatem rentowność Franka nie jest tak duża, jak mogłaby być, a to przyczynia się do tego, iż płynność gospodarstwa Franka jest zagrożona.

Zysk w odniesieniu do majątku netto.

Trzecia miara zyskowności - zysk z majątku - jest obliczana w następujący sposób:

$$\frac{\begin{array}{l} \text{dochód gospodarstwa netto} \\ - (\text{koszty zarządzania i nieopłaconej pracy}) \end{array}}{\text{średni majątek netto}} \times 100$$

Ta miara odnosi zyski z kapitału wytworzonego przez przedsiębiorstwo do majątku netto właściciela. Średni majątek netto na dany rok obliczamy przez sumowanie majątku z początku i końca roku i podzielenie sumy przez dwa. Wielu menadżerów usiłuje maksymalizować zysk z majątku netto. Jest to zysk przed odjęciem podatku. Zysk z majątku netto i zysk z aktywów powinny być obliczane na podstawie całkowitej wartości aktywów i z majątku netto - z wyłączeniem aktywów nie związanych z gospodarstwem. Dostajemy w ten sposób miarę zyskowności odnoszącą się tylko do gospodarstwa.

Obecnie dobrze będzie obliczyć zysk Franka z jego majątku w roku 19X1.

Marża zysku.

Czwarta miara zyskowności - marża zysku - jest obliczana w następujący sposób:

$$\frac{\begin{array}{l} \text{dochód gospodarstwa netto + opłacone odsetki} \\ - (\text{koszty zarządzania i nieopłaconej pracy}) \end{array}}{\text{wartość produkcji gospodarstwa}} \times 100$$

W celu obliczenia wartości produkcji gospodarstwa odejmujemy koszty zakupionej paszy i zwierząt do tuczu, od całkowitych wpływów

OGÓLNA REGUŁA

Czym większy jest obrót, tym bardziej wydajne jest wykorzystanie aktywów.

uzyskanych z gospodarstwa. Daje to nam dochód, który rzeczywiście został wytworzony przez gospodarstwo.

Marża zysku jest procentową wartością produkcji gospodarstwa zarobioną przez przedsiębiorstwo jako zysk z całego kapitału. Jest to miara wydajności, wykazująca zysk w stosunku do pieniężnej wartości produkcji gospodarstwa.

Jezeli do zysku netto gospodarstwa Franka Farmera wynoszącego \$ 8000 dodamy \$ 18870 kwoty zapłaconych odsetek i odejmiemy \$ 13000 na utrzymanie rodziny, to otrzymamy \$ 13870. Podzielenie tej liczby przez wartość produkcji gospodarstwa (\$ 155470) daje 0.089. Pomnożone przez 100 daje marżę zysku 8.9%. Tak więc z każdego dolara wartości produkcji Frank ma 8.9 centa zysku z całego zainwestowanego kapitału.

Określanie wydajności finansowej

Czwartym kryterium używanym w analizie finansowej jest wydajność finansowa. Określa ona zależność między wkładami finansowymi a wynikającymi z nich korzyściami.

Pierwszą miarą wydajności finansowej jest obrót. Oblicza go się przez podzielenie wartości produkcji gospodarstwa (wzięta z deklaracji o dochodzie) przez całkowite aktywa. Liczba ta mierzy efektywność wykorzystania aktywów w celu wytworzenia przychodu.

Obrót wykazuje wydajność korzystania z kapitału. Czym większy obrót, tym bardziej skuteczne jest wykorzystywanie aktywów. Na przykład obrót dla gospodarstw łączących hodowlę z uprawą zbóż jest większy niż w przypadku gospodarstw zajmujących się wyłącznie uprawą. Aby odpowiednie liczby były użyteczne, to muszą być porównywane dla różnych przedsiębiorstw. Obrót jest też miarą wielkości przedsiębiorstwa.

Aby zwiększyć obrót w przypadku Franka Farmera, dzielimy wartość produkcji \$ 155470 przez średnie całkowite aktywa \$ 340000 i mnożymy przez 100. Otrzymujemy obrót wynoszący 46%.

Jak wiadomo, zyski można zwiększać przez:

1. zwiększanie wielkości produkcji
2. zwiększanie zysku przypadającego na jednostkę produkcji.

Jasną ilustracją tego jest zależność między zyskiem z aktywów, marżą zysku i obrotem. Gdy pomnożymy marżę zysku przez obrót to otrzymamy zysk z aktywów. Popatrzmy czy to się sprawdza w przypadku przedsiębiorstwa Franka Farmera.

Marża zysku (0.089) * obrót (0.46) = 0.041. Gdy 0.041 pomnożymy przez 100 to otrzymamy 4.1%. Jest to zysk z aktywów taki sam, jaki otrzymaliśmy poprzednio.

Miary wydajności operacyjnej

Jest pięć miar wydajności operacyjnej. Odzwierciedlają one składowe części wartości produkcji gospodarstwa. Miary te przedsta-

wiają zależność między wkładami finansowymi i przychodami. Suma tych miar powinna wynosić 100%, jeśli uwzględni się straty i zyski ze sprzedaży aktywów przedsiębiorstwa. Miary te są następujące:

1. koszty operacyjne (z wyłączeniem amortyzacji i odsetek) podzielone przez wartość produkcji i pomnożone przez 100,
2. amortyzacja podzielona przez wartość produkcji i pomnożona przez 100,
3. odsetki podzielone przez wartość produkcji * 100,
4. przychód netto podzielony przez wartość produkcji * 100,
5. zysk lub strata przy sprzedaży aktywów podzielone przez wartość produkcji * 100

Nasze całkowite aktywa średnioterminowe wynoszą \$ 107000 według metody kosztowej i \$ 112000 według metody opartej na wartości rynkowej.

Obliczmy pierwszą miarę. Koszty operacyjne Franka (oprócz amortyzacji i odsetek) w roku 19X1 wynoszą \$ 111600. Po podzieleniu przez wartość produkcji \$ 155470 i pomnożeniu przez 100 otrzymujemy 72%.

Inną miarą wydajności finansowej jest obsługa długów wyrażona w procentach. Sposób obliczania tej miary jest następujący:

$$\frac{\text{odsetki} + \text{splaty pożyczek kapitałowych}}{\text{wartość produkcji gospodarstwa}} \times 100$$

Chodzi tu o splaty pożyczek średnio- i długoterminowych dokonane w ciągu ubiegłego roku. Procentowa wartość obsługi długu pokazuje, jakim dużym obciążeniem wartości produkcji są płatności wywołane długami.

W przypadku Franka Farmera odsetki wynoszą \$ 18870, a splaty \$ 9000, co daje razem \$ 27870. Podzielenie tej liczby przez wartość produkcji \$ 155470 daje 0.179, czyli 17.9%. Oznacza to, że z każdego dolara wartości produkcji, 17.9 centa poszło na obsługę długu.

Na tym kończymy naszą sesję na temat analizy przeprowadzanej przy końcu roku. Z powodu ograniczeń czasowych pominęliśmy w naszym przykładzie miary wydajności produkcyjnej, jakimi są:

1. wydajność na jednostkę produkcji zbiorów,
2. stopa zysku dla inwentarza żywego,
3. miary wydajności pracy,
4. miary wydajności wykorzystania maszyn.

Pełna analiza przedsiębiorstwa Franka Farmera powinna zawierać także te miary. Dodatkowe informacje można znaleźć w podanej literaturze.

LITERATURA

- Barry, Peter J., John A. Hopkins and Chester B. Baker. 1979. *Financial Management in Agriculture*. Danville, IL: The Interstate Printers and Publishers, Inc. Second edition.
- Burgess, William C., Danny A. Klinefelter and Donaldson V. Wickens. 1984. *Financial Decisions: A Survival Handbook for Farmers*. Skokie, IL: Century Communications, Inc.
- Frey, Thomas L. and Danny A. Klinefelter, 1978. *Coordinated Financial Statements for Agriculture*. Skokie, IL: Agri Finance.
- James, Sydney and Everett Stoneberg. 1986. *Farm Accounting and Business Analysis*. Ames, IA: Iowa State University Press. Third edition.
- Lee, Warren F., Michael D. Boehlje, Aaron G. Nelson and William G. Murray. 1980. *Agricultural Finance*. Ames, IA: Iowa State University Press.
- Penson, John B. Jr. and David A. Lins. 1980. *Agricultural Finance: An Introduction to Micro and Macro Concepts*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc.
- Penson, John B. Jr. and Clair J. Nixon. 1983. *Understanding Financial Statements in Agriculture*. College Station, TX: Agri-Information Corporation.
- Penson, John B. Jr. and Clair J. Nixon. 1985. *How to Analyze Financial Statements in Agriculture*. College Station, TX: Agri-Information Corporation.

ĆWICZENIE 1

Pytania z wideo

Zaznacz czy następujące zdania są prawdziwe (P) czy fałszywe (F).

- P F 1. Są następujące cztery kryteria sprawności finansowej: płynność, wypłacalność, rentowność i wydajność.
- P F 2. Jedną z definicji płynności brzmi: zdolność przedsiębiorstwa do wytworzenia ilości gotówki wystarczającej do sprostania jego zobowiązaniom finansowym bez zaburzenia normalnego działania przedsiębiorstwa.
- P F 3. Jedną z miar płynności jest bieżący dług wyrażony w procentach.
- P F 4. Duży dług bieżący wyrażony w procentach zawsze oznacza pogorszenie płynności.
- P F 5. Wyrażony w procentach stosunek długów do aktywów jest jedną z miar wypłacalności.
- P F 6. Wypłacalność oznacza, że sprzedanie wszystkich aktywów przedsiębiorstwa dostarczyłoby gotówki wystarczającej do pokrycia wszystkich długów.
- P F 7. Gdy całkowita wartość pasywów wynosi \$ 20000, a wartość całkowita aktywów wynosi \$ 100000, to długi stanowią 5% aktywów.
- P F 8. Gdy iloraz oznaczający siłę przedsiębiorstwa wynosi 1.0, to długi stanowią 100% aktywów.

Zaznacz literą równanie odnoszące się do danej miary finansowej. Każda litera będzie użyta tylko jeden raz.

___ 9. zysk z aktywów	A. $\frac{\text{wartość produkcji gospodarstwa}}{\text{średnie aktywa całkowite}} * 100$
___ 10. zysk w odniesieniu do majątku netto	B. $\frac{\text{odsetki} + \text{splata długów kapitałowych}}{\text{wartość produkcji gospodarstwa}} * 100$
___ 11. obrót	C. $\frac{\text{koszty operacyjne (bez amortyzacji i odsetek)}}{\text{wartość produkcji gospodarstwa}} * 100$
___ 12. procentowe obciążenie kosztami obsługi długów	D. $\frac{\text{dochód} + \text{zapłacone odsetki} - (\text{nieopłacone koszty pracy i zarządzania})}{\text{średnie całkowite aktywa}} * 100$
___ 13. procentowy wskaźnik wydajności operacyjnej	E. $\frac{\text{bieżące pasywa}}{\text{całkowite pasywa}} * 100$
___ 14. procentowy wskaźnik bieżącego zadłużenia	F. $\frac{\text{całkowite pasywa}}{\text{całkowite aktywa}} * 100$
___ 15. iloraz bieżący	G. $\frac{\text{dochód netto} - (\text{nieopłacone koszty pracy i zarządzania})}{\text{średni majątek netto}} * 100$
___ 16. procentowy wskaźnik wydatków na odsetki	H. $\frac{\text{bieżące aktywa}}{\text{bieżące pasywa}} * 100$
___ 17. stosunek długów do aktywów	I. $\frac{\text{wydatki na opłacenie odsetek}}{\text{wartość produkcji gospodarstwa}} * 100$
___ 18. marża zysku	J. $\frac{\text{całkowite pasywa}}{\text{majątek netto}} * 100$
___ 19. iloraz siły	K. $\frac{\text{dochód netto} + \text{opłacone odsetki} - (\text{nieopłacone koszty pracy i zarządzania})}{\text{wartość produkcji przedsiębiorstwa}} * 100$
___ 20. kapitał obrotowy	L. bieżące aktywa - bieżące pasywa

ĆWICZENIE 2

Obliczanie miar sprawności finansowej

1. Wykorzystaj informację z bilansów Franka Farmera na rok 19X0 i 19X1, jego deklarację o dochodzie na rok 19X1 i deklarację o majątku netto właściciela. Na podstawie tych informacji oblicz następujące miary sprawności finansowej.

	<u>19X0</u>	<u>19X1</u>
A. kapitał obrotowy	\$ 11000	_____
B. iloraz bieżący	1.1	_____
C. procentowy wskaźnik bieżącego zadłużenia	56%	_____
D. stosunek długów do aktywów	51%	_____
E. iloraz siły	1.03	_____
F. zysk z aktywów	brak danych	4.1
G. zysk w odniesieniu do majątku netto	brak danych	_____
H. marża zysku	brak danych	8.9%
I. obrót	brak danych	46%
J. stosunek wydatków operacyjnych (bez amortyzacji i odsetek) do wartości produkcji przedsiębiorstwa	brak danych	72%
K. stosunek amortyzacji do wartości produkcji gospodarstwa	brak danych	_____
L. stosunek odsetek do wartości produkcji	brak danych	_____
M. stosunek dochodu netto do wartości produkcji	brak danych	_____
N. stosunek zysków lub strat przy sprzedaży aktywów do wartości produkcji gospodarstwa	brak danych	_____
O. procentowy wskaźnik obsługi długów	brak danych	17.9%

2. Na podstawie wartości kapitału obrotowego i bieżącego ilorazu Franka Farmera w dniach 31 grudnia 19X0 i 31 grudnia 19X1 powiedz, czy jego gospodarstwo było bardziej lub mniej płynne w roku 19X0 niż w 19X1.

3. Procentowy wskaźnik zadłużenia bieżącego Franka Farmera zwiększył się po 31 grudnia 19X0 z powodu powiększenia rachunków do zapłaty o \$ 4000. Drugim powodem wzrostu było zapłacenie części długów średnio- i długoterminowych w roku 19X1. Przyjmij, że rachunki do zapłaty, ujęte w bilansie na rok 19X1, są takie same jak w roku 19X0 (\$ 82000), i że wobec tego całkowite bieżące pasywa są takie same jak 31 grudnia 19X1 i wynoszą \$ 169000. Jaki jest w takim przypadku procentowy wskaźnik bieżącego długu? Czy w roku 19X1 ulegnie on zwiększeniu czy pomniejszeniu w stosunku do roku 19X0?
4. Oblicz dla Franka Farmera stosunek długów do aktywów w dniach 31 grudnia 19X0 i 19X1, używając metody opartej na kosztach. Czy liczby uzyskane metodą opartą na wartości rynkowej są mniejsze czy większe?
5. W przypadku Franka suma wydatków operacyjnych, na amortyzację i na opłacenie odsetek, wyrażona jako procent od wartości produkcji w roku 19X1, wynosi ____%. Gdy tę wartość dodamy do wartości stosunku dochodu netto do wartości produkcji, to otrzymamy ____%.

BILANS POCZĄTKOWY

Nazwisko: Frank Farmer Data: 31 grudnia 19X0

AKTYWA			PASywa I WARTOŚĆ NETTO		
	Koszt	Wartość rynkowa		Koszt	Wartość rynkowa
AKTYWA BIEŻĄCE			PASYWA BIEŻĄCE		
Gotówka:	\$ 6000	\$ 6000	Rachunki do zapłacenia	\$ 82000	\$ 82000
Żywy inwentarz tuczniaki	20000	20000	Części długów do spłaty w ciągu 12 miesięcy średniotermin.	\$ 6000	\$ 6000
Zapasy zboża: kukurydza	60000	60000	długotermin.	\$ 3000	\$ 3000
soja	20000	20000	Narosłe odsetki rachunki do zapłacenia	\$ 5500	\$ 5500
Zaopatrzenie	5000	5000	średniotermin.	\$ 1800	\$ 1800
			długotermin.	0	0
			Narosłe podatki od nieruchomości	\$ 500	\$ 500
			dochodowy i ubezpiec. soc.	\$ 1200	\$ 1200
Inne	0	0	Inne	0	0
CAŁKOWITE AKTYWA BIEŻĄCE	\$ 111000	\$ 111000	CAŁKOWITE PASywa BIEŻĄCE	\$ 100000	\$ 100000

AKTYWA			PASYWA I WARTOSC NETTO		
	Koszt	Wartość rynkowa		Koszt	Wartość rynkowa
AKTYWA SRED- NIOTERMINOWE			PASYWA SRED- NIOTERMINOWE		
Maszyny: Koszt \$ 127000	\$ _____	\$ 102000	Pozyczka na maszyny (suma do spłacenia w czasie dłuższym od 12 miesięcy)	\$ 24000	\$ 24000
Zakum.amorty- zacja \$ 30000	97000	_____			
Zwierzęta rozplodowe	10000	10000			
Inne	0	0	Inne	0	0
CAŁKOWITE AKTYWA SRED- NIOTERMINOWE	\$ 107000	\$ 112000	CAŁKOWITE PASYWA SRED- NIOTERMINOWE	\$ 24000	\$ 24000
AKTYWA DŁUGO- TERMINOWE			PASYWA DŁUGO- TERMINOWE		
Ziemia, budynki Koszt \$ 124000	\$ _____	\$ 127000	Oplaty hipoteczne (termin płatności ponad 12 miesięcy)	\$ 54000	\$ 54000
Zakum.amorty- zacja \$ 12000	112000	_____			
Inne	0	0	Inne	0	0
CAŁKOWITE AKTYWA DŁUGO- NIOTERMINOWE	\$ 112000	\$ 127000	CAŁKOWITE PASYWA DŁUGO- NIOTERMINOWE	\$ 54000	\$ 54000
			CAŁKOWITE PASYWA	\$ 178000	\$ 178000
			WARTOSC NETTO	\$ 152000	\$ 172000
CAŁKOWITE AKTYWA	\$ 330000	\$ 350000	SUMA CAŁKOWITYCH PASYWÓW I WAR- TOSCI NETTO	\$ 330000	\$ 350000

BILANS KOŃCOWY

Nazwisko: Frank Farmer Data: 31 grudnia 19X1

AKTYWA			PASYWA I WARTOSC NETTO		
	Koszt	Wartość rynkowa		Koszt	Wartość rynkowa
AKTYWA BIEŻĄCE			PASYWA BIEŻĄCE		
Gotówka:	\$ 9660	\$ 9660	Rachunki do zapłacenia	\$ 86000	\$ 86000
Zywy inwentarz tuczniaki	22000	22000	Części długów do spłaty w ciągu 12 miesięcy średniotermin.	\$ 6000	\$ 6000
Zapasy zboża: kukurydza	60000	60000	długotermin.	\$ 3000	\$ 3000
soja	15000	15000	Narosłe odsetki rachunki do zapłacenia	\$ 5860	\$ 5860
Zaopatrzenie	3340	3340	średniotermin.	\$ 1440	\$ 1440
			długotermin.	0	0
			Narosłe podatki od nieruchomości	\$ 500	\$ 500
			dochodowy i ubezpiec. soc.	\$ 1200	\$ 1200
Inne	0	0	Inne	0	0
CAŁKOWITE AKTYWA BIEŻĄCE	\$ 110000	\$ 110000	CAŁKOWITE PASYWA BIEŻĄCE	\$ 104000	\$ 104000

AKTYWA			PASYWA I WARTOSC NETTO		
	Koszt	Wartość rynkowa		Koszt	Wartość rynkowa
AKTYWA SRED-NIOTERMINOWE			PASYWA SRED-NIOTERMINOWE		
Maszyny: Koszt \$ 136000	\$ _____	\$ 94000	Pozyczka na maszyny (suma do spłacenia w czasie dłuższym od 12 miesięcy)	\$ 18000	\$ 18000
Zakum.amorty- zacja \$ 45000	91000				
Zwierzęta rozplodowe	9000	9000			
Inne	0	0	Inne	0	0
CAŁKOWITE AKTYWA SRED- NIOTERMINOWE	\$ 100000	\$ 103000	CAŁKOWITE PASYWA SRED- NIOTERMINOWE	\$ 18000	\$ 18000
AKTYWA DŁUGO- TERMINOWE			PASYWA DŁUGO- TERMINOWE		
Ziemia, budynki Koszt \$ 124000	\$ _____	\$ 117000	Oplaty hipoteczne (termin płatności ponad 12 miesięcy)	\$ 51000	\$ 51000
Zakum.amorty- zacja \$ 14000	110000				
Inne	0	0	Inne	0	0
CAŁKOWITE AKTYWA DŁUGO- NIOTERMINOWE	\$ 110000	\$ 117000	CAŁKOWITE PASYWA DŁUGO- NIOTERMINOWE	\$ 51000	\$ 51000
			CAŁKOWITE PASYWA	\$ 173000	\$ 173000
			WARTOSC NETTO	\$ 147000	\$ 157000
CAŁKOWITE AKTYWA	\$ 320000	\$ 330000	SUMA CAŁKOWITYCH PASYWÓW I WAR- TOSCI NETTO	\$ 320000	\$ 330000

DEKLARACJA O DOCHODZIE

Nazwisko: Frank Farmer

Okres 12 miesięcy kończący się 31.12.19X1

Przychody		RACHUNKOWOSC GOTÓWKOWA	RACHUNKOWOSC CAŁOŚCIOWA
PRZYCHÓD GOTÓWKOWY			
Kukurydza	\$ 76050		
Soja	44600		
Tuczniki	53760		
Zwierzęta rozplodowe	3060		
Inne	0		
CAŁKOWITY GOTÓWKOWY PRZYCHÓD GOSPODARSTWA		\$ 177470	\$ 177470
KOREKTY INWENTARYZACYJNE			
	STAN początek koniec	RÓŻNICA (kon.-pocz.)	
Kukurydza	\$ 60000 \$ 60000	\$ 0	
Soja	20000 15000	-5000	
Tuczniki	20000 22000	+2000	
Zwierzęta rozplodowe	10000 9000	-1000	
Inne	0 0	0	
CAŁKOWITE KOREKTY INWENTARYZACYJNE		brak danych	\$ -4000
CAŁKOWITY PRZYCHÓD GOSPODARSTWA		\$ 177470	\$ 173470

Wydatki		RACHUNKOWOSC GOTÓWKOWA	RACHUNKOWOSC CAŁOSCIOWA
- Zakup paszy		\$ -18000	\$ -18000
WARTOSC PRODUKCJI GOSPODARSTWA		\$ 159470	\$ 155470
GOTÓWKOWE WYDATKI OPERACYJNE			
Odsetki		\$ 18870	
Inne gotówkowe wydatki operacyjne		\$ 105940	
CAŁKOWITE GOTÓWKOWE WYDATKI OPERACYJNE GOSPODARSTWA		\$ -124810	\$ -124810
GOTÓWKOWY DOCHÓD GOSPODARSTWA NETTO		\$ 34660	brak danych
- Amortyzacja		\$ -17000	\$ -17000
Inne korekty wydatków niegotówkowych			
AKTYWA			
		RACHUNKI	RÓŻNICA
		początek koniec	(kon.-pocz.)
Niezuzyte materiały zaopatrzeniowe	\$ 5000	\$ 3340	\$ -1660
Inne	\$ 0	\$ 0	\$ 0
PASYWA			
		RÓŻNICA (pocz.-kon.)	
Rachunki do zaplacen	\$ 82000	\$ 86000	\$ -4000
Nagromadzone odsetki	7300	7300	0
Nagromadzone podatki	1700	1700	0
Inne	0	0	0
OGÓŁEM INNE KOREKTY WYDATKÓW NIEGOTÓWKOWYCH		brak danych	\$ -5660
DOCHÓD GOSPODARSTWA NETTO		\$ 17660	\$ 8000

OŚWIADCZENIE O STANIE MAJĄTKOWYM WŁAŚCICIELA

Nazwisko: Frank Farmer

Okres 12 miesięcy
konczący się 31.12.19X1

1.	Majątek na początku (według kosztu)	<u>\$ 152000</u>
2.	Dochód gospodarstwa netto (zakumulowany)	<u>8000</u>
3.	Darowizny i spadki	<u>0</u>
4.	Dodatki do wpłaconego kapitału	<u>0</u>
5.	Całkowity majątek (suma wierszy 1, 2, 3 i 4)	<u>\$ 160000</u>
6.	Darowizny (zrobione)	<u>0</u>
7.	Końcowa wartość netto	<u>147000</u>
8.	Potrącenia (wiersz 5 minus wiersze 6 i 7)	<u>\$ 13000</u>

ODPOWIEDZI I KOMENTARZE 1

Pytania z wideo

Zaznacz czy następujące zdania są prawdziwe (P) czy fałszywe (F).

- P 1. Są następujące cztery kryteria sprawności finansowej: płynność, wypłacalność, rentowność i wydajność.
- P 2. Jedną z definicji płynności brzmi: zdolność przedsiębiorstwa do wytworzenia ilości gotówki wystarczającej do sprostania jego zobowiązaniom finansowym bez zaburzenia normalnego działania przedsiębiorstwa.
- P 3. Jedną z miar płynności jest bieżący dług wyrażony w procentach.
- F 4. Duży dług bieżący wyrażony w procentach zawsze oznacza pogorszenie płynności.

Komentarz: Fałszywe. Wysoki wskaźnik procentowy bieżącego długu nie zawsze oznacza pogorszenie płynności. Może on być wynikiem spłaty zamortyzowanej pożyczki, kiedy to w każdym kolejnym roku spłacany jest coraz większy procent tej pożyczki. Może to też oznaczać, że terminowa pożyczka została spłacona całkowicie, kiedy jedynym pozostałym długiem jest pożyczka operacyjna lub rachunki do zapłacenia.

- P 5. Wyrażony w procentach stosunek długów do aktywów jest jedną z miar wypłacalności.
- P 6. Wypłacalność oznacza, że sprzedanie wszystkich aktywów przedsiębiorstwa dostarczyłoby gotówki wystarczającej do pokrycia wszystkich długów.
- F 7. Gdy całkowita wartość pasywów wynosi \$ 20000, a wartość całkowita aktywów wynosi \$ 100000, to długi stanowią 5% aktywów.

Komentarz: Fałszywe. Procentowy stosunek długów do aktywów wynosi 20%, bo \$ 20000 podzielone przez \$ 100000 daje 0.2, czyli 20%.

- F 8. Gdy iloraz oznaczający siłę przedsiębiorstwa wynosi 1.0, to długi stanowią 100% aktywów.

Komentarz: Fałszywe. Iloraz siły równy 1.0 odpowiada stosunkowi długów do aktywów równemu 50%.

Zaznacz literą równanie odnoszące się do danej miary finansowej. Każda litera będzie użyta tylko jeden raz.

<u>D</u>	9.	zysk z aktywów	A.	$\frac{\text{wartość produkcji gospodarstwa}}{\text{średnie aktywa całkowite}} * 100$
<u>G</u>	10.	zysk w odniesieniu do majątku netto	B.	$\frac{\text{odsetki} + \text{splata długów kapitałowych}}{\text{wartość produkcji gospodarstwa}} * 100$
<u>A</u>	11.	obrót	C.	$\frac{\text{koszty operacyjne (bez amortyzacji i odsetek)}}{\text{wartość produkcji gospodarstwa}} * 100$
<u>B</u>	12.	procentowe obciążenie kosztami obsługi długów	D.	$\frac{\text{dochód} + \text{zapłacone odsetki} - (\text{nieopłacone koszty pracy i zarządzania})}{\text{średnie całkowite aktywa}} * 100$
<u>C</u>	13.	procentowy wskaźnik wydajności operacyjnej	E.	$\frac{\text{bieżące pasywa}}{\text{całkowite pasywa}} * 100$
<u>E</u>	14.	procentowy wskaźnik bieżącego zadłużenia	F.	$\frac{\text{całkowite pasywa}}{\text{całkowite aktywa}} * 100$
<u>H</u>	15.	iloraz bieżący	G.	$\frac{\text{dochód netto} - (\text{nieopłacone koszty pracy i zarządzania})}{\text{średni majątek netto}} * 100$
<u>I</u>	16.	Procentowy wskaźnik wydatków na odsetki	H.	$\frac{\text{bieżące aktywa}}{\text{bieżące pasywa}} * 100$
<u>F</u>	17.	stosunek długów do aktywów	I.	$\frac{\text{wydatki na opłacenie odsetek}}{\text{wartość produkcji gospodarstwa}} * 100$
<u>K</u>	18.	marża zysku	J.	$\frac{\text{całkowite pasywa}}{\text{majątek netto}} * 100$
<u>J</u>	19.	iloraz siły	K.	$\frac{\text{dochód netto} + \text{opłacone odsetki} - (\text{nieopłacone koszty pracy i zarządzania})}{\text{wartość produkcji przedsiębiorstwa}} * 100$
<u>L</u>	20.	kapitał obrotowy	L.	bieżące aktywa - bieżące pasywa

ODPOWIEDZI I KOMENTARZE 2

Obliczanie miar sprawności finansowej

1. Wykorzystaj informację z bilansów Franka Farmera na rok 19X0 i 19X1, jego deklarację o dochodzie na rok 19X1 i deklarację o majątku netto właściciela. Na podstawie tych informacji oblicz następujące miary sprawności finansowej.

	<u>19X0</u>	<u>19X1*</u>
A. kapitał obrotowy	\$ 11000	<u>\$ 6000</u>
B. iloraz bieżący	1.1	<u>1.06</u>
C. procentowy wskaźnik bieżącego zadłużenia	56%	<u>60%</u>
D. stosunek długów do aktywów	51%	<u>52%</u>
E. iloraz siły	1.03	<u>1.10</u>
F. zysk z aktywów	brak danych	4.1
G. zysk w odniesieniu do majątku netto	brak danych	<u>-3.0%</u>
H. marża zysku	brak danych	8.9%
I. obrót	brak danych	46%
J. stosunek wydatków operacyjnych (bez amortyzacji i odsetek) do wartości produkcji przedsiębiorstwa	brak danych	72%
K. stosunek amortyzacji do wartości produkcji gospodarstwa	brak danych	<u>11%</u>
L. stosunek odsetek do wartości produkcji	brak danych	<u>12%</u>
M. stosunek dochodu netto do wartości produkcji	brak danych	<u>5%</u>
N. stosunek zysków lub strat przy sprzedaży aktywów do wartości produkcji gospodarstwa	brak danych	<u>0%</u>
O. procentowy wskaźnik obsługi długów	brak danych	17.9%

* Wyliczenia podano na str. 26

2. Na podstawie wartości kapitału obrotowego i bieżącego ilorazu Franka Farmera w dniach 31 grudnia 19X0 i 31 grudnia 19X1 powiedz, czy jego gospodarstwo było bardziej lub mniej płynne w roku 19X0 niż w 19X1.

Odpowiedź: Mniej

3. Procentowy wskaźnik zadłużenia bieżącego Franka Farmera zwiększył się po 31 grudnia 19X0 z powodu powiększenia rachunków do zapłacenia o \$ 4000. Drugim powodem wzrostu było zapłacenie części długów średnio- i długoterminowych w roku 19X1. Przyjmij, że rachunki do zapłacenia, ujęte w bilansie na rok 19X1, są takie same jak w roku 19X0 (\$ 82000), i że wobec tego całkowite bieżące pasywa są takie same jak 31 grudnia 19X1 i wynoszą \$ 169000. Jaki jest w takim przypadku procentowy wskaźnik bieżącego długu? Czy w roku 19X1 ulegnie on zwiększeniu czy pomniejszeniu w stosunku do roku 19X0?

Odpowiedź: 59%; Wzrost

4. Oblicz dla Franka Farmera stosunek długów do aktywów w dniach 31 grudnia 19X0 i 19X1, używając metody opartej na kosztach. Czy liczby uzyskane metodą opartą na wartości rynkowej są mniejsze czy większe?

Odpowiedź: 19X0 = 54%; 19X1 = 54%; Większe

5. W przypadku Franka suma wydatków operacyjnych, na amortyzację i na opłacenie odsetek, wyrażona jako procent od wartości produkcji w roku 19X1, wynosi ____%. Gdy tę wartość dodamy do wartości stosunku dochodu netto do wartości produkcji, to otrzymamy ____%.

Odpowiedź: 95%; 100%

WYLICZENIA

Ćwiczenie 2

Miara	Równanie	Odpowiedź
A. kapitał obrotowy	bieżące aktywa - bieżące pasywa	\$110000-104000=6000
B. bieżący iloraz	$\frac{\text{bieżące aktywa}}{\text{bieżące pasywa}} * 100$	$\frac{\$110000}{104000} = 1.06$
C. procentowy wskaźnik bieżącego długu	$\frac{\text{bieżące pasywa}}{\text{całkowite pasywa}} * 100$	$\frac{\$104000}{173000} * 100 = 60\%$
D. stosunek długów do aktywów	$\frac{\text{całkowite pasywa}}{\text{całkowite aktywa}} * 100$	$\frac{\$173000}{330000} * 100 = 52\%$
E. iloraz siły	$\frac{\text{całkowite pasywa}}{\text{majątek netto}} * 100$	$\frac{\$173000}{157000} = 1.10$
F. zysk z aktywów	$\frac{\text{dochód} + \text{zapłacone odsetki} - (\text{nieopłacone koszty pracy i zarządzania})}{\text{średnie całkowite aktywa}} * 100$	$\frac{\$ 8000 + 18870 - 13000}{340000} * 100 = 4.1\%$
G. zysk z majątku netto	$\frac{\text{dochód netto} - (\text{nieopłacone koszty pracy i zarządzania})}{\text{majątek netto}} * 100$	$\frac{\$ 8000 - 13000}{164500} * 100 = -3.0\%$
H. marża zysku	$\frac{\text{dochód netto} + \text{odsetki} - (\text{nieopłacone koszty pracy i zarządzania})}{\text{wartość produkcji netto}} * 100$	$\frac{\$ 8000 + 18870 - 13000}{155470} * 100 = 8.9\%$

Miara	Równanie	Odpowiedź
I. obrót	$\frac{\text{wartość produkcji gospodarstwa}}{\text{średnie aktywa całkowite}} * 100$	$\frac{\$155470}{340000} * 100 = 46\%$
J. procentowy wskaźnik wydatków operacyjnych	$\frac{\text{koszty operacyjne (bez amortyzacji i odsetek)}}{\text{wartość produkcji gospodarstwa}} * 100$	$\frac{\$111600}{155470} * 100 = 72\%$
K. procentowy wskaźnik amortyzacji	$\frac{\text{amortyzacja}}{\text{wartość produkcji gospodarstwa}} * 100$	$\frac{\$17000}{155470} * 100 = 11\%$
L. procentowy wskaźnik odsetek	$\frac{\text{odsetki}}{\text{wartość produkcji gospodarstwa}} * 100$	$\frac{\$18870}{155470} * 100 = 12\%$
M. procentowy wskaźnik dochodu netto	$\frac{\text{dochód netto}}{\text{wartość produkcji gospodarstwa}} * 100$	$\frac{\$8000}{155470} * 100 = 5\%$
N. procentowy wskaźnik strat lub zysków ze sprzedaży aktywów	$\frac{\text{zysk lub strata}}{\text{wartość produkcji gospodarstwa}} * 100$	$\frac{\$0}{155470} * 100 = 0\%$
O. procentowy wskaźnik obsługi długów	$\frac{\text{odsetki} + \text{spłata części długów}}{\text{wartość produkcji gospodarstwa}} * 100$	$\frac{\$18870 + \$9000}{155470} * 100 = 17.9\%$

ANALIZA SPRAWNOŚCI FINANSOWEJ - ARKUSZ OCENY

Proszę o dokonanie ocen przez zaznaczenie kółkiem liczb od 1 do 7 w punktach 1 - 5. Jeśli dobrze zrozumiałeś jak należy używać informacji z trzech deklaracji finansowych w celu analizy sprawności finansowej, to zakresł cyfrę 7. Jeśli zaś nie zrozumiałeś tego po zakończeniu sesji, to zakresł 1.

W jakim stopniu sesja ta pomogła ci:

1. nauczyć się stosowania informacji z trzech deklaracji finansowych do analizy sprawności finansowej twojego przedsiębiorstwa

<u>Bardzo dużym</u>				<u>Średnim</u>			<u>Małym</u>
7	6	5	4	3	2	1	

2. zaznajomić się z czterema kryteriami i z różnymi miarami, jakich możesz używać do analizy sprawności finansowej

<u>Bardzo dużym</u>				<u>Średnim</u>			<u>Małym</u>
7	6	5	4	3	2	1	

3. nauczyć się obliczania miar do oceny płynności, wypłacalności, rentowności i wydajności finansowej

<u>Bardzo dużym</u>				<u>Średnim</u>			<u>Małym</u>
7	6	5	4	3	2	1	

4. nauczyć się stosowania czterech ogólnych reguł dotyczących interpretacji płynności, wypłacalności, rentowności i wydajności finansowej

<u>Bardzo dużym</u>				<u>Średnim</u>			<u>Małym</u>
7	6	5	4	3	2	1	

5. uświadomić sobie, że są jeszcze inne miary wydajności produkcji

<u>Bardzo dużym</u>				<u>Średnim</u>			<u>Małym</u>
7	6	5	4	3	2	1	

6. Czy informacji zawartych w tym module będziesz używał w prowadzeniu twojego gospodarstwa ? TAK NIE
Jeżeli tak, to w jaki sposób ? _____

Zaznacz odpowiednimi literami w zależności od tego, czy:

Zgadzasz się ze stwierdzeniem całkowicie	ZC
Zgadzasz się w pewnym stopniu	ZP
Całkowicie nie zgadzasz się	NC
W pewnym stopniu nie zgadzasz się	NP

7. Materiał prezentowano w taki sposób, że gdybym potrzebował, to mógłbym indywidualnie zwrócić się do instruktora	ZC	ZP	NC	NP
8. Materiał w tej sesji był zbyt łatwy	ZC	ZP	NC	NP
9. Materiał w tej sesji był zbyt trudny	ZC	ZP	NC	NP
10. Nie zyskałem dużo uczestnicząc w tej sesji	ZC	ZP	NC	NP
11. Przypuszczalnie uczestniczylbym w jeszcze jednym programie edukacyjnym prowadzonym w ten sposób	ZC	ZP	NC	NP
12. Uważam, że ten sposób nauczania (uczestnicy uczą się z materiału pisemnego i wizualnego oraz przez ćwiczenia praktyczne) jest bardziej skuteczny niż wykład lub pokazywanie filmów i przeżroczy	ZC	ZP	NC	NP
13. Oceń następujące elementy według ich użyteczności, pisząc cyfry od 1 do 5. Cyfra 1 niech oznacza największą użyteczność.
- _____ a. ćwiczenia
- _____ b. taśma wideo
- _____ c. instruktor
- _____ d. materiały drukowane
- _____ e. inne (podaj jakie): _____
14. Ile modułów kursu 'Zarządzanie przedsiębiorstwami rolnymi' widziałeś, zanim zapoznałeś się z niniejszym modułem ? _____
15. Moje przedsiębiorstwo rolne:
- jest mocne pod względem majątkowym
 - ma problemy, ale nie grozi mu bezpośrednio niewypłacalność ani zajęcie majątku
 - potrzebne są korekty, aby uniknąć niewypłacalności lub zajęcia.

KRYTERIA SPRAWNOŚCI FINANSOWEJ

- * Płynność
- * Wyplacalność
- * Rentowność
- * Wydajność

REGUŁA OGÓLNA

Zanalizuj bieżące długi wyrażone w procentach w ciągu jakiegoś czasu i określ przyczyny ich zmian.

REGUŁA OGÓLNA

Gdy dokonujesz wyceny zarówno metodą opartą na kosztach jak i na wartości rynkowej, to z liczb jakie otrzymujesz używaj tych, które są niższe

JAK MIERZYMY RENTOWNOŚĆ

1. Dochód gospodarstwa netto
2. Stosunek zysku do aktywów
3. Iloraz wyrażający marżę zysku

STOSUNEK ZYSKU DO AKTYWÓW =

Przychód gospodarstwa netto

+ Oplacone odsetki

- (Nieopłacona praca osób uczestniczących
w gospodarstwie)

Średnia wartość całkowitych aktywów

REGUŁA OGÓLNA

**Czym większy jest obrót, tym bardziej
wydajne jest wykorzystanie aktywów.**